

ראש השנה דף לא

עניין: מזמור שיר לעתיד לבוא

ביאור הגר"א על מסכת תמיד פ"ז

באורי הגר"א

ד ביום הראשון לה' הארץ ומלואה. איתא צוהר שאלמרו השירה כל יום נגד האלף שנה שלה. דהיינו ציוס הראשון אמרו על אלף ראשון שאותה אלף שנה היה הארץ במלואה שעד המצול היה להם כל טוב בכל דבר ציוס השני אמרו גדול ה' כו' בעיר אלקינו כו' שבאלף השני נבחר הר המוריה. בשלישי היו אומרים חלקים נגב בעדת אל שבשלישי נתן את התורה והשרה שכינתו בישראל. וברביעי היו אומרים אל נקמות כו'. שבאלף הרביעי חרבו האומות את הבית והקב"ה יעשה נקמה בהם. ובחמישי היו אומרים הרנינו כו'. שכל אלף החמישי לא היה לנו בהמ"ק. ואין לנו אלא רנה צפה. ובששי ה' מלך כו'. שבאלף הששי יהיה ה' עלינו למלך והיתה לה' המלוכה. ובשבת מזמור שיר ליום השבת מזמור שיר לע"ל כו'. פי' שקשה ליה מהו מזמור שיר כפל לשון. ע"ז משני מה שכתוב מזמור שיר היינו מפני שקאי על לעתיד לבא. ובע"ל יש שני ימים דהיינו כאבני דמס' ר"ה שאמר תרי חרוב דהיינו אחד שיהיה יום שכולו שבת ומנוחה. והב' לחיי העולמים היינו אחר התחייה שגובה כ"ב חמן:

לשם הקדמות ושערים בסוף הספר

אבוי אמר תרי חרוב שנאמר ימינו מיומים. הנה ענין פלוגתתא. ואך שבועותק הוו אלו ואלו דברי א"ח. כי הרי נודע הוא שהשבת אלפים שנה הם נגד השבת ימי בראשית [כי בהם מתברר כל הנילוזי קדושה שבה] קלוות מהמ"ק] וכמ"ס הספר"ל פ"א שחא אלפי שנין חליין בשחא קדמואי. כי ויומו של הקב"ה הוא אלף שנה וכנודע כ"ז. ואיתא בפדר"א פ' מ"ח כי האלף שנה שהוא ויומו של הקב"ה הוא רק נגד י"ב שעות היום. והרי לכאורה קשה כי לפי"ג הרי היה לריך שיהא משך זמן העולם י"ב אלפי שנין וכנגד הו' לילות ג"כ אשר כל לילה הוא ג"כ י"ב שעות ונאמר בכל"יוס מששת ימי בראשית ויהי ערב ויהי בקר והרי לריך שיהא משך זמן העולם י"ב אלפי שנין. אך הענין הוא כי הרי בלילה לא נבחר ולא נעשה שום דבר וכל הבחייה היה רק ציוס וכמ"ס במדרש ב"ר פ' י"ב סי' י"ד. והשבת אלפים

ובזה הוא הפלוגתא דרב קטינא ואבוי. כי אבוי סבר כי מאחר שאלף הו' הוא נגד שבת בראשית ובשבת בראשית הרי לא נאמר בו ערב כלל ולא היה שם חילוק בין לילה ליום. והיה לילה כיוס יאיר וכמ"ס במדרש ב"ר פ' י"א סי' ב'. ל"ו שעות שימשה אוחה האורה (האור הגנוז) י"ב דערב שבת י"ב דליל שבת י"ב דיוס שבת. וא"כ הרי יוס שכולו שבת שהוא כנגד שבת בראשית הנה יהיה הוא כנגד הלילה ג"כ כי אין חילוק בו בין לילה ליום. ולכן נאמר עליו זכריה י"ד והיה יוס אחד הוא יודע"ה' לא יוס ולא לילה. והרי יהיה יוס שכולו שבת כשיעור מעט לעת שלם שהוא כ"ד שעות י"ב דלילה וי"ב דיוס. והו שאמר אבוי תרי חרוב שנאמר ימינו מיומים ור"ל כי היום שכולו שבת הוא יהיה כשיעור שני ימים. כנגד ה"ב דהלילה ג"כ ויהיה הוא כ"ד אלף שהוא מעל"ע שלם של הקב"ה. אבל רב קטינא סיבר

חידושי הגר"א ליקוטי ש"ס
ל"א א' תניא ר"י משום ר"ע בראשון כו' בשביעי כו'. א"ר נחמיה מה ראה ר"ע לחלוק כו' אלא כו' וקמפלגי כו'. ע"י רש"י. פירש ר"ג ל"ל דרב קטינא אלא דאבוי הלכך ל"ל כו' ולא נראה דל"ל עוד לחדש טעם לר"ג והלא בעצמו אמר טעמא דמאי ראה כו' ע"י לקמן והנראה בזה ע"י במס' תמיד בריחא זו השיר שהלויים כו' ביום הראשון כו' מזמור שיר ליום כו' מזמור שיר לע"ל ליום שכולו שבת. וסתמא היא אליבא דר"ע. ולכאורה מה שכתב הוא מיותר ואינו מובן. אך כי האמת כונתו לפימ"ש מזמור שיר ליום השבת שפי' הוא ליום שכולו שבת כמ"ש כאן ולא תקשי מה ראה כו' כד"ר"ג. נראה במ"ש מזמור שיר. פי' דבכל המקרא באמרו מזמור ע"כ דקאי לע"ל וכדאבוי דאמר תרי כו' וזהו ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים וא"כ שפיר ס"ל לר"ע דקאי על העתיד מדכפל הקרא אך דלפי"ז מאי פליגי ר"ג עליו כמ"ש מה ראה כו'. הא תירץ לזה כמ"ש. לזה קאמר תלמודא וקמפלגי בדרב קטינא כו' פי' דרב סבר כרב קטינא דחד חרוב וא"כ לפי"ז ליכא לפרושי דקאי אלעתיד דמה ראה כו'. ובהו ג"כ לא יובן הא דכפל קרא דהא ס"ל חד חרוב לא כדאבוי והא דכתיב באמת מזמור שיר כפול אית ליה כמדרש על כשם שעולתו כפולה כך שירתו כפולה כו' ור"ע פליגי עליה וסבר כאבוי ודלא כרש"י ודריק:

